

מבט על, גיליון 648, 25 בדצמבר 2014

טרור בינלאומי נשקף מבעד חליפת המגן של חזבאללה

יורם שוייצר ובנדטה ברטי

על פי דיווחים שהגיעו לאחרונה מלבנון ומהתקשורת הבינלאומית גם יחד, חזבאללה חשף והעמיד לדין מפעיל בדרג ביטחוני גבוה ביחד עם ארבעה מאנשיו, בהאשמה שפעלו כסוכנים של ישראל. על פי הנאמר, החשודים היו חברים ב"יחידת מבצעי חו"ל" של חזבאללה (המכונה "יחידה 910"), כאשר הנאשם המרכזי מוחמד שווארבה, שנמנה בעבר על סגל האבטחה האישית של חסן נסראללה ושימש כסגן מפקד היחידה.

בהנחה שהמקור לחשיפה התקשורתית של החשודים כמרגלים ישראלים מגיע מתוך חזבאללה ולא מהצהרה רשמית של הארגון, התפתחות אחרונה זו מצטרפת לסדרה של "סקנדלים של ריגול" שחשפו שירותי הביטחון של הארגון. מזה שנים שחזבאללה שם דגש רב על מודיעין מסכל, עד לכדי אובססיה לחשיפת פוטנציאל ל"מרגלים" זרים. בתחילת שנות ה-2000, וכחלק מהתמיכה המקיפה שקיבל מאיראן, הקים הארגון יחידה ייעודית ל"מודיעין מסכל" ובמקביל נשען על סיוע ממשמרות המהפכה של איראן הנמצאים בלבנון, במטרה לאתר ולחשוף מסתננים פוטנציאליים ולמנוע הדלפת מידע.

באופן דומה, אחד מהלקחים שהופקו מהמלחמה מול ישראל ב-2006, היה להשקיע במערכות המודיעין והאבטחה המונעת בארגון, גם כאן בסיוע טהרן, על מנת לצמצם את פגיעות הארגון למסתננים זרים לשורותיו. מאז, התמקדו מאמצי המודיעין המסכל של חזבאללה בניהול מערכה אגרסיבית לזיהוי ומעצר של מרגלים פוטנציאליים וסוכנים כפולים בלבנון בכלל ובתוך הארגון בפרט. אחד המקרים הבולטים בעבר, לצד חשיפות של רשתות ריגול ישראל אחדות למען ישראל, היה חשיפה – ביוני ונובמבר 2011 – של כמה חברי ארגון, שהיו מעורבים לכאורה בריגול עבור ה-CIA. למקרה זה הייתה השפעה רבה על חזבאללה, שלראשונה הודה, שחדרו אליו גורמי ריגול, ולמעשה הכתים בכך את המוניטין שלו כחסין ובלתי פגיע לפרצות ביטחוניות מבפנים. למרות שלא מדובר במקרה חסר תקדים, המעצר של סוכן שהגיע לדרגים המבצעיים הגבוהים ביותר בחזבאללה חשף עוד יותר את פגיעותו של הארגון לחדירה מבחוץ, למרות הדימוי שטיפח כארגון נאמן ומלוכד. יתרה מכך, להתפתחות זו משמעות רבה ברמה המבצעית. בעקבות ההתנקשות שישראל ביצעה לכאורה ב-2008 בדמשק במי שהיה גורם ביטחוני בכיר ביותר וראש יחידת המבצעים שלה, הצהיר מזכ"ל חזבאללה על מחויבותו לנקום את מותו של עימאד מורנייה, הצהרה שבעקבותיה באה שרשרת של פיגועים נגד נציגים, מוסדות ואזרחים ישראלים בחו"ל, שכשלו או סוכלו.

לנוכח התפקיד המרכזי שמילא המרגל לכאורה, שווארבה, במערך המבצעי של הארגון, אפשר להניח ששיתוף הפעולה שלו עם ישראל תרם הן לסיכול מתקפות של חזבאללה, מאזרבייג'אן וטורקיה ועד לקפריסין, תאילנד ולאחרונה גם פרו (בין היתר), והן להשגת מודיעין נגד מנהיגות הארגון. ה"הצלחה" היחידה שרשם חזבאללה כנקמה על מורנייה הייתה במתקפה על תיירים ישראלים בנמל התעופה בורגס בבולגריה ביולי 2012, שהביאה להרג 6 אזרחים, 5 תיירים ישראלים ואזרח בולגרי. על פי הדיווחים, מתקפה זו, שתרמה מאוד להחלטת הקהילה האירופית להוסיף את

הזרוע הצבאית של חיזבאללה לרשימת ארגוני הטרור, יוחסה לחיזבאללה בין היתר בעקבות מידע שלכאורה העביר שווארבה.

מיותר לציין שהגילויים צפים בעיתוי מורכב במיוחד מבחינת הארגון הלבנוני-שיעי: בשנה האחרונה מצא חיזבאללה את עצמו מעורב במאבק מרובה חזיתות, שכלל תמיכה בבשאר אל-אסד בסוריה במקביל להגנה על הקהילות והתשתיות שלו עצמו, וכך סיוע ותיאום עם כוחות צבא לבנון, כחלק מההתמודדות עם מה שמכונה איום ה"תכפירי", קרי עליית האקטיביזם של ארגוני הסלפים-גיהאדיסטים בלבנון – תופעה, שלמעשה מחמירה מעצם מעורבותו של חיזבאללה בסוריה. ואמנם, הצלחת ההתקפות של יריבי חיזבאללה נגדו במהלך השנה האחרונה אילצה את הארגון לבחון מחדש את מערך ההגנה והמודיעין בארגון, ולהתמקד לא רק במודיעין מסכל אלא גם בביטחון פנימי.

בנוסף, השיקולים והסביבה הביטחונית של חיזבאללה ממשיכים להיות מושפעים מסוגיית ההרתעה שחשיבותה עלתה בעקבות המלחמה מול ישראל ב-2006. מאז תחילת מלחמת האזרחים בסוריה, דומה ששימור הסטטוס קוו בהרתעה הופך למשימה קשה יותר ויותר, כאשר חיזבאללה נאבק בשני אינטרסים מנוגדים: מחד - הצורך לאותת על עוצמתו ונחישותו ולבסס מחדש את כללי המשחק מול ישראל, במיוחד לאחר שאלה נשחקו לאור המתקפות שישראל ביצעה לכאורה בלבנון ובסוריה על שיירות נשק שהיו בדרכן לחיזבאללה בלבנון. מאידך – הרצון, שקיים עדיין, להימנע מהסלמה ומפתיחת חזית מלאה נוספת מול ישראל. על רקע אלה, בחודשים האחרונים נטל הארגון אחריות על כמה פעולות בהיקף קטן יחסית שהוציא לפועל בחוות שבעה (הר דב) וברמת הגולן.

לנוכח הקשיים המורכבים שבפניהם ניצב כיום חיזבאללה, החשיפה של מה שנראה לכאורה כמקרה נוסף של סיכול ריגול, תמונף מן הסתם להצגת ניצחון מבצעי של חיזבאללה. ואמנם, בכך שחשף מסתננים רמי דרג, יכול הארגון להקרין עוצמה ויעילות מבצעית לערעור מערך איסוף המודיעין הישראלי. חשוב מכך, בהנחה שהדיווחים בתקשורת אמינים, ולמרות שנכסים מודיעיניים אחרים עדיין עומדים לרשות ישראל, סביר שהפעיל הבכיר שנעצר יחד עם ארבעת שותפיו אכן תרמו לסיכול המוצלח של המתקפות שתוכננו על ידי חיזבאללה בחו"ל. לכן, חשיפתם בהחלט יכולה להיתפס כמזיקה למערכה שמנהלת ישראל נגד ארגון הטרור השיעי. אובדן של נכס כה בכיר יקשה על ישראל לסכל בהצלחה בעתיד פעולות טרור נגד מטרותיה בחו"ל. האיום המתמשך בנקמה על מותו של מורנייה רק מחזק את הצורך של ישראל בשיתוף פעולה בינלאומי במעקב אחר פעילות הארגון בחו"ל. יתרה מכך, לנוכח דרך הפעולה של חיזבאללה בעבר, שכוללת הימנעות מנטילת אחריות על פעולותיו בארצות זרות, היעדר מקורות מידע פנימיים עלול להקשות על המאמצים לחשוף את חיזבאללה כגורם טרור בינלאומי.

ברצוננו להודות ליעל בספורד ועינב יוגב על סיוען בהכנת מאמר זה.